

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1915 kl. 5 e. m.

Memorial med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande nr 32 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Petersson i Lidingö villastad, Lindhagen, af Ekenstam*, Söderbergh, Trana, Stärner, Gezelius, greve Lagerbjelke*, Alexanderson, Valerius Olsson, Pettersson i Södertälje, Lindqvist i Stockholm, Persson i Norrköping, Gustafsson i Örebro, Schotte och Westman*.

* Ej närvarande vid justeringen.

I utlåtande nr 32 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning, lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om äktenskaps ingående och upplösning, lag om ändrad lydelse av 8 kap. 1 § giftermålsbalken, lag om ändrad lydelse av vissa bestämmelser i ärvdabalken, lag om ändrad lydelse av 10 kap. 8 och 29 §§ samt 13 kap. 1 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse av 31 § i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866, lag om ändrad lydelse av 15 kap. 21 § samt 22 kap. 8 och 21 §§ strafflagen, lag om ansvar för vigselförrättare i vissa fall, lag om fullföljd av talan mot beslut i vissa ärenden rörande äktenskaps ingående, lag om ändrad lydelse av 2 § 15:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, lag om upphävande av § 29 i ridderskapets och adelns privilegier den 16 oktober 1723, lag om ändring i vissa delar av lagen den

8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt lag om äktenskaps ingående i vissa fall inför svensk myndighet i utlandet, dels ock i ämnet väckta motioner, hemställde lagutskottet:

under punkten A), att riksdagen måtte antaga nämnda lagförslag med den lydelse, utskottets berörda utlåtande innehölle;

under punkten B), att riksdagen måtte för sin del dessutom antaga ett i utlåtandet intaget förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889;

under punkten C), att en av herr Lundgren m. fl. inom andra kamraren väckt motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd;

samt under punkten D), att de i anledning av förevarande proposition i övrigt väckta motionerna, därest de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet sålunda hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava vid behandling av detta utlåtande båda kamrarna, med bifall i övrigt till utskottets hemställan, i nedannämnda delar stannat vid olika beslut.

Med anledning av vad sålunda förekommit har utskottet till behandling förehaft frågan om sammanjämkning av den skiljaktighet, som alltså föreligger mellan kamrarnas beslut.

Punkt A) av utskottets hemställan:

1:o) **förslaget till lag om äktenskaps ingående och upplösning.**

1 KAP.

1 §. Båda kamrarna hava godkänt utskottets förslag, första kamraren med den ändring, att i slutet tillagts orden »och gjort denna överenskommelse kunnig eller ock skriftligen sig förbundet».

Den skiljaktighet, som sålunda föreligger mellan kamrarnas beslut i denna del, har syns utskottet böra på det sätt sammanjämkas, att kamrarna, med frånträdande av de fattade besluten, antaga följande lydelse av ifrågavarande paragraf:

»Trolovning är sluten, då man och kvinna med vittnen, ringväxling eller annorledes överenskommit att ingå äktenskap med varandra.»

3 §. Utskottets förslag har av andra kammaren godkänts, varemot första kammaren antagit paragrafen med den lydelse, som föreslagits i den av herr af Ekenstam vid denna paragraf fogade reservation.

Utskottet har i fråga om denna paragraf ansett sig böra hemställa, att första kammaren måtte biträda andra kammarens beslut.

4 §. Utskottets förslag har av andra kammaren godkänts i oförändrat skick, varemot första kammaren godkänt paragrafen med den ändring, som angivits i den av herr Petersson i Lidingö villastad vid denna paragraf anförda reservation.

Utskottet har även i fråga om denna paragraf ansett sig böra hemställa, att första kammaren måtte biträda andra kammarens beslut.

2 KAP.

2 §. Utskottets förslag har av båda kamrarna godkänts, av första kammaren dock med den ändring, att ordet »separation» utbyts mot »hemskillnad».

I sammanhang härmed har första kammaren beslutit, att med undantag för det i punkten A) 12:o) av utskottets hemställda införda lagförslaget ordet »separation», där detta förekomme i andra paragrafer av lagförslag, som av utskottet i detta utlåtande tillstyrkts, skulle utbytas mot ordet »hemskillnad».

Utskottet hemställer, att andra kammaren måtte biträda första kammarens berörda beslut.

7 och 8 §§. Utskottets förslag hava av andra kammaren godkänts, varemot första kammaren beslutit, att i stället för ifrågavarande paragrafer skulle intagas en 7 § av den lydelse, som föreslagits i den av herr Gezelius därom avgivna reservationen.

I fråga om dessa lagrum har utskottet ansett sig böra hemställa, att första kammaren måtte biträda andra kammarens beslut.

11 §. Utskottets förslag har av båda kamrarna godkänts, av första kammaren dock med den ändring, att näst efter orden »upplösning ingå» fortsättningen skulle lyda »nytt gifte. Ej heller må man, som varit gift, utan Konungens tillstånd träda i nytt gifte, innan tre månader förflutit från äktenskapets upplösning».

Utskottet har även i fråga om denna paragraf ansett sig böra hemställa, att första kammaren måtte biträda andra kammarens beslut.

3 KAP.

2 § 6 och 8 mom. Andra kammaren har godkänt utskottets förslag i dessa delar, varemot första kammaren beslutit, att ifrågavarande moment skulle erhålla den avfattning, som angivits i de av herr Gezelius vid dessa moment anförda reservationer.

Utskottet har ansett sig böra hemställa, att första kammaren i dessa delar måtte biträda andra kammarens beslut.

3 §. Utskottets förslag har godkänts av båda kamrarna, av första kammaren dock med de ändringar, som påyrkats av herr Valerius Olsson i enlighet med hans vid denna paragraf anförda reservationer.

Beträffande förevarande paragraf har utskottet ansett sammanjämknings böra ske på det sätt, att kamrarna, med frånträdande av sina förut fattade beslut, måtte godkänna paragrafen i den av första kammaren antagna lydelse med den ändring, att tidsbestämningen »sex månader» utbytes mot »fyra månader».

7 §. Båda kamrarna hava godkänt utskottets förslag, första kammaren dock med den förändring, som påyrkats av herr Valerius Olsson i hans vid denna paragraf avgivna reservation.

Utskottet får för sin del föreslå, att sammanjämknings måtte ske på det sätt, att kamrarna, med frånträdande av sina förut fattade beslut, godkänna paragrafen i den av första kammaren antagna lydelsen med samma ändring, som utskottet här ovan vid 3 § föreslagit.

4 KAP.

6 §. Utskottets förslag har av båda kamrarna godkänts, av första kammaren dock med den ändring i andra stycket, att orden »tre månader» utbytts mot »sex månader».

I fråga om förevarande paragraf har utskottet ansett sammanjämknings böra ske på det sätt, att kamrarna, med vidhållande i övrigt av sina förut fattade beslut, måtte besluta, att ifrågavarande tidsbestämning ändras till »fyra månader».

5 KAP.

1 och 9 §§. Utskottets förslag hava av båda kamrarna godkänts, av första kammaren dock med den avfattning, som förordats av herr Gezelius i hans vid dessa paragrafer anförda reservationer.

Utskottet hemställer, att första kammaren i denna del måtte biträda andra kammarens beslut.

6 KAP.

Överskriften. Utskottets förslag har av andra kammaren godkänts i oförändrat skick, varemot första kammaren bifallit förslaget med den ändring, att ordet »separation» utbyttts mot »hemskillnad».

I anslutning till vad utskottet här ovan vid 2 kap. 2 § anført, hemställer utskottet, att andra kammaren måtte i denna del biträda första kammarens beslut.

1 §. Första kammaren har godkänt utskottets förslag i oförändrat skick, varemot andra kammaren antagit förslaget med den lydelse, som föreslagits av herrar Persson i Norrköping och Lindqvist i Stockholm i den av dem avgivna, vid paragrafen fogade reservationen.

Utskottet har ansett sig böra hemställa, att andra kammaren måtte biträda första kammarens beslut.

2 och 4 §§. Första kammaren har godkänt utskottets förslag, varemot andra kammaren bifallit de vid dessa paragrafer fogade, av herrar Pettersson i Södertälje och Schotte avgivna reservationerna.

Utskottet har även i fråga om dessa paragrafer ansett sig böra hemställa, att andra kammaren måtte biträda första kammarens beslut.

2:o) förslaget till lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

4 §. Utskottets förslag har av första kammaren godkänts, varemot andra kammaren godkänt förslaget i den avfattning, som föreslagits av herrar Pettersson i Södertälje och Schotte i deras vid paragrafen fogade reservation.

Utskottet har i fråga om denna paragraf ansett sig böra hemställa, att andra kammaren måtte biträda första kammarens beslut.

8 §. Utskottets förslag har av andra kammaren godkänts, varemot första kammaren återförvisat detta lagrum för ny behandling.

Med hänsyn till vad utskottet i sammanjämkningssyfte föreslår beträffande 1 kap. 1 § synes någon ändring i nu förevarande paragraf icke påkallad, varför utskottet får hemställa, att densamma måtte av första kammaren godkännas i oförändrat skick.

12:o) förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap:

1 KAP.

2 §. Utskottets förslag har av andra kammaren godkänts, varemot första kammaren antagit förslaget med den lydelse, som föreslagits av herr Gezelius i enlighet med hans vid denna paragraf fogade reservation.

Utskottet har ansett sig böra hemställa, att första kammaren måtte b råda andra kammarens beslut.

3 KAP.

Överskriften och 1 §. Andra kammaren har godkänt utskottets förslag i oförändrat skick, varemot första kammaren beslutit, att förslaget uti ifrågavarande delar skulle erhålla den avfattning, som angivits i den av herr Gezelius härvid anförda reservationen.

Utskottet har även i dessa delar ansett sig böra hemställa, att andra kammaren måtte biträda första kammarens beslut.

Till följd av vad utskottet ovan föreslagit har utskottet funnit vissa mindre ändringar böra vidtagas i följande bestämmelser av föreliggande lagförslag, nämligen:

1:o) *förslaget till lag om äktenskaps ingående och upplösning.*

6 kap. 4 och 23 §§.

7 kap. 4 och 12 §§.

2:o) *förslaget till lag om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om äktenskaps ingående och upplösning.*

5 §.

12:o) *förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.*

3 kap. 1, 2, 3 och 5 §§.

13:o) förslaget till lag om äktenskaps ingående i vissa fall inför svensk myndighet i utlandet.

3 och 4 §§ samt slutstadgandet.

Punkt C) av utskottets hemställan:

Utskottets hemställan har av första kammaren godkänts, varemot andra kammaren bifallit den av herrar Pettersson i Södertälje och Schotte avgivna, vid denna punkt fogade reservationen.

Utskottet har ansett sig böra föreslå, att kamrarna, med frånträdande av sina förut fattade beslut, måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville, i sammanhang med behandlingen av frågan om reglering av de utom äktenskap födda barnens rättsliga ställning, låta verkställa utredning, på vilket sätt genom lagstiftningens försorg en förbättrad rättsställning må kunna i olika hänseenden beredas sådana barns mödrar, särskilt i de fall, då hävdandet skett under trolovning eller under äktenskapslöfte, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.

Utskottet hemställer alltså,

A) att kamrarna, första kammaren med fattande av beslut i fråga om ovan berörda av kammaren till utskottet återremitterade paragraf och båda kamrarna med frånträdande i ovan angivna fall av förut fattade beslut, må antaga följande lydelse av nedannämnda paragrafer i de föreliggande lagförslagen:

Lag

om äktenskaps ingående och upplösning.

1 KAP.

1 §.

Trolovning är sluten, då man och kvinna med vittnen, ringväxling eller annorledes överenskommit att ingå äktenskap med varandra.

3 §.

Har kvinnan under trolovningstiden blivit rådd med barn av mannen; brytes likväl trolovningen, och bär mannen huvudsakligen skulden därtill, give han henne skäligt skadestånd.

Är trolovad eljest huvudsakligen vållande till att trolovningen brytes, njute den andre ersättning allenast för förlust till följd av åtgärd, som han vidtagit för det tillämnade äktenskapet.

4 §.

Den, som enligt 2 kap. 2 eller 3 § ej må utan föräldrars eller annans samtycke ingå äktenskap, vare ej ersättningsskyldig efter 3 § andra stycket, med mindre han haft sådant samtycke till trolovningen.

Var mannen i fall, som i 3 § första stycket sägs, vid hävdandet under aderton år, vare han ej ersättningsskyldig i vidare mån än om kvinnan ej blivit rådd med barn.

2 KAP.

2 §.

Den, som är under tjuguettt år och ej förut varit gift, må ej ingå äktenskap utan föräldrarnas samtycke.

Är den ene av föräldrarna död eller sinnessjuk eller sinnesslö, eller kan yttrande från den ene ej utan märklig omgång eller tidsutdräkt inhämtas, vare den andres samtycke tillfyllest. Är sådant fall för handen beträffande båda föräldrarna, tage den trolovade samtycke av förmyndaren, eller, där särskild förmyndare ej är nämnd, av annan giftoman, som rätten eller domaren på anmälan förordnar.

Hava föräldrarna vunnit hemskillnad eller är deras äktenskap upplöst, vare allenast den av föräldrarna giftoman, som har vårdnaden om barnet. Samma lag vare med avseende å barn utom äktenskap.

7 §.

Äktenskap vare förbjudet mellan dem, som äro i rätt upp- och nedstigande släktskap med varandra, samt mellan syskon.

8 §.

Mellan ett syskon och det andras avkomling må äktenskap ej utan Konungens tillstånd ingås.

11 §.

Kvinna, som varit gift, må ej inom tio månader från äktenskapets upplösning ingå nytt gifte, med mindre hon icke är havande från tiden före upplösningen eller tio månader förflutit, sedan sammanlevnaden med mannen upphörde.

3 KAP.

2 §.

1 mom. Är mannen kyrkobokförd i annan svensk församling än i 1 § sägs, skall han, då lysning sökes, förete intyg om vad kyrkoböckerna i hans församling innehålla angående hans behörighet att ingå äktenskapet (*äktenskapsbetyg*).

Trolovad, som varken är eller bör vara kyrkobokförd i svensk församling, skall förete det motsvarande intyg av utländsk registerförare han kan anskaffa.

2 mom. Innehålla ej kyrkoböckerna eller intyg, varom i 1 mom. är sagt, upplysning om trolovads ålder, har han att annorledes förebringa

utredning därom. Är trolovad i den ålder, att han enligt 2 kap. 1 § ej äger ingå äktenskapet utan Konungens tillstånd, skall han styrka att sådant tillstånd givits.

3 mom. Äger trolovad, enligt 2 kap. 2 eller 3 §, ej ingå äktenskapet utan föräldrars eller annans samtycke, skall han visa att sådant samtycke givits eller att rätten jämlikt 2 kap. 4 § tillåtit äktenskapet.

4 mom. Är anledning antaga att trolovad är sinnessjuk eller sinnesslö, eller har trolovad varit sinnessjuk inom de tre sista åren, skall han med läkarintyg styrka att sinnessjukdom eller sinnesslöhet icke kan hos honom påvisas.

5 mom. Trolovad skall, där han är känd för fallandesot, förete läkarintyg att fallandesot, som härrör av övervägande inre orsaker, icke kan hos honom påvisas, men eljest avgiva skriftlig försäkran på heder och samvete att han, såvitt honom är veterligt, icke är behäftad med fallandesot.

Trolovad skall ock avgiva skriftlig försäkran på heder och samvete att han, så vitt honom är veterligt, icke lider av könssjukdom i smittosamt skede.

Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning med avseende å trolovad, som visar Konungens tillstånd att utan hinder av sjukdom, varom fråga är, ingå äktenskapet.

6 mom. En var av de trolovade skall avgiva skriftlig försäkran på heder och samvete att, så vitt honom är veterligt, de ej äro så besläktade eller besvägrade, som i 2 kap. 7 eller 9 § sägs, och, där ej till äktenskapet visas tillstånd jämlikt 2 kap. 6 §, att ej heller sådan släktskap, som där avses, honom veterligen föreligger.

7 mom. Det åligger en var av de trolovade att i skriftlig försäkran på heder och samvete uppgiva, huruvida han förut ingått äktenskap.

Har trolovad förut ingått äktenskap, och utvisa ej kyrkoböckerna eller intyg, som i 1 mom. sägs, att äktenskapet blivit genom makens död eller annorledes upplöst, skall han styrka att så skett.

8 mom. Har kvinnan varit gift, och utvisa ej kyrkoböckerna eller intyg, som i 1 mom. sägs, att hinder till följd av stadgandet i 2 kap. 11 § ej föreligger, skall hon styrka att sådant hinder ej möter.

3 §.

Hava de trolovade fullgjort vad enligt 2 § åligger dem, och finner ej prästen hinder mot äktenskapet möta, utfärde genast lysningssedel, med angivande av de trolovades fullständiga namn jämte yrke och hemvist;

och varde den genom utfärdarens försorg kungjord i kyrkan tre söndagar i rad.

Sedan lysning skett, äge ej mannen eller kvinnan erhålla lysning till annat äktenskap, förrän fyra månader förflutit från sista lysningsdagen, med mindre den andra trolovade avlidit.

7 §.

Äktenskapsbetyg må ej för trolovad utfärdas, med mindre samtycke därtill givits av den, med vilken äktenskapet skall ingås.

Den, som utfärdat äktenskapsbetyg, skall ombesörja att kungörelse därom varder nästa söndag i kyrkan uppläst. därvid angives ej mindre bägge de trolovades fullständiga namn jämte yrke och hemvist än ock varest hinder mot äktenskapet må anmälas.

Har sådan kungörelse skett, må nytt äktenskapsbetyg ej utfärdas, förrän fyra månader förflutit från kungörandet eller, där lysning tillkommit, från sista lysningsdagen, med mindre den andra trolovade avlidit.

4 KAP.

6 §.

Är ej sådant fall för handen, varom i 3 kap. 6 § sägs, må vigsel ej ske, med mindre lysning är fullbordad; och varde vigsel ändå vägrad, om hinder mot äktenskapet är vigselförrättaren kunnigt. Utan lysningsbevis må ej annan viga än präst, som för kyrkoböckerna där lysning skett.

Har lysning blivit fullbordad, men är vigsel ej förrättad inom fyra månader därefter eller, där de trolovade eller endera tillhör den nomadiserande lappbefolkningen, inom ett år, må vigsel ej vidare på den lysning ske.

5 KAP.

1 §.

Har äktenskap slutits, ändå att däremot var hinder, som sägs i 2 kap. 7, 9 eller 10 §, skall till återgång dömas.

För hinder, som avses i 2 kap. 10 §, äge dock återgång ej rum, där det tidigare äktenskapet är upplöst utan att talan om återgång blivit väckt.

Allmän åklagare vare pliktig yrka äktenskapets återgång; och må talan därom föras jämväl av vardera maken samt för hinder, som avses i 2 kap. 10 §, av den omgiftes make i det tidigare giftet.

9 §.

Upplöses genom makes död äktenskap, som jämlikt 1 § bort gå åter, skall, så framt yrkande därom göres sist vid bodelningen, boet så delas, som hade återgång skett.

Samma lag vare, där äktenskap, som jämlikt 2 eller 3 § kan dömas att återgå, genom döden upplöses och tillämpning av nyss sagda regler äskas av den efterlevande maken, om han ägde vinna återgång, eller av annan bodelägare, om den avlidne hade sådan rätt och han förde talan om återgång eller intill sin död befann sig i sådant tillstånd, som i 2 § eller 3 § 1 sägs.

Efterlevande make, som vid andra makens död ägde vinna återgång av äktenskapet, njute, där han sist vid bodelningen det yrkar, skadestånd efter de i 6 § givna regler.

Hade äktenskap bort gå åter för hinder, som sägs i 2 kap. 10 §, och dör den omgifte, skall rätt till ersättning, pension eller annan ekonomisk förmån, som är tillagd efterlevande make, där ej annat av omständigheterna framgår, anses tillkomma maken i första giftet.

6 KAP.

Om hemskillnad och äktenskapsskillnad.

1 §.

Makar, som finna sig på grund av djup och varaktig söndring ej kunna fortsätta sammanlevnaden, äge, när de äro ense därom, vinna rättens dom å sammanlevnadens hävande (hemskillnad).

2 §.

Gör ena maken sig skyldig till grov försummelse av sin plikt att försörja andra maken eller barnen, eller åsidosätter han eljest i märklig-

mån sina plikter mot dem, eller är han hemfallen åt missbruk av rus-givande medel, eller för han ett lastbart liv, äge andra maken vinna hemskillnad, där ej med hänsyn till den makes eget förhållande eller andra särskilda omständigheter ändock skäligen kan fordras, att han fortsätter sammanlevnaden.

Har på grund av stridighet i lynne och tänkesätt eller av annan orsak uppstått djup och varaktig söndring mellan makarna, och vill endera erhålla hemskillnad, vare därtill berättigad, där ej med hänsyn till hans förhållande eller andra särskilda omständigheter ändock skäligen kan fordras, att han fortsätter sammanlevnaden.

3 §.

Hava makar efter vunnit hemskillnad levat åtskilda ett år, och är sammanlevnaden ej heller därefter upptagen, varde på talan av endera dömt till äktenskapsskillnad.

4 §.

Där makar utan dom å hemskillnad på grund av söndring leva åtskilda sedan minst tre år, äge en var av dem vinna äktenskapsskillnad; dock må ej till äktenskapsskillnad dömas, där blott ena maken vill skiljas och med hänsyn till den makes förhållande eller andra särskilda omständigheter äktenskapet finnes skäligen icke böra på hans talan upplösas.

14 §.

När till hemskillnad blivit dömt, skall boet skiftas. Om sådant skifte samt om påföljd av underlåtenhet att före skiftet betala gäld, så ock om förvaltning av enskild och samfälld egendom intill dess skifte sker skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om boskillnad är i nämnda hänseenden stadgat för makar, som vunnit boskillnad; och äge å makar, som vunnit hemskillnad, jämväl tillämpning vad i samma lag för det fall, att boskillnad sökts, finnes föreskrivet om samfälld egendoms avskiljande från boet, om undanskiftande för gäld samt om makes betalningsrätt för vederlagsfordran.

Erfordras för skiftet att boet upptecknas, meddele rätten eller domaren, där endera maken det äskar, förordnande för magistratsperson, kronofogde, länsman, rättens betjänt eller annan lämplig person att utan dröjsmål förrätta uppteckning av boets tillgångar och skulder. Det åligger makarna att under edsförpliktelse redligen uppgiva allt som till boet hör, och skall beträffande makes skyldighet att edfästa bouppteckningen vad

i lagen om boskillnad är i sådant hänseende stadgat äga motsvarande tillämpning.

Vad i lagen om boskillnad stadgas om utnätning för gäld skall intill dess skifte sker lända till efterrättelse; dock att för gäld, som avses i 11 kap. 5 § giftermålsbalken, ej må utmätas annan egendom än den, varöver hustrun ägde råda, när hemskillnaden beviljades.

15 §.

Efter dom å hemskillnad råde hustrun sitt gods själv, med den inskränkning, som av stadgandena i 14 § föranledes; och vare all egendom, som make efter domen genom arv, gåva, testamente eller annorledes förvärvar, så ock all gäld, som make därefter gör, ansedd såsom hans enskilda.

16 §.

Hustru vare ej pliktig att med egendom, som hon efter dom å hemskillnad förvärvar, betala under äktenskapet därförut gjord gäld, utan så är att hon själv ådragit sig gälden i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden utgöres av böter eller skadestånd för brottslig gärning. För gäld, som avses i 11 kap. 5 § giftermålsbalken, vare hon ansvarig allenast med egendom, varöver hon ägde råda, när hemskillnaden beviljades.

18 §.

Varder enligt 2 § första stycket dömt till hemskillnad, och är boet ringa, äge rätten, på yrkande av den make, som vinner hemskillnad, förordna att han må vid skiftet från samfällda boet uttaga nödigt bohag ävensom arbetsredskap och andra lösören, som erfordras till fortsättande av hans näring, ändå att därigenom den andres lott skulle lida inskränkning.

19 §.

Å makar, som blivit i äktenskapet skilda, skall vad i 14 och 16 §§ är stadgat för makar, som vunnit hemskillnad, äga motsvarande tillämpning, så framt ej förut blivit dömt till boskillnad eller hemskillnad.

21 §.

Ändå att makar vunnit hemskillnad, åligge en var av dem att efter sin förmåga och den andres behov bidraga till dennes tillbörliga underhåll;

dock må, där ena maken huvudsakligen bär skulden till hemskillnaden, den andre ej förpliktas giva underhållsbidrag, med mindre synnerliga skäl därtill äro.

23 §.

När hemskillnad eller äktenskapsskillnad meddelas, förordne rätten tillika, vilken av makarna skall hava vårdnaden om barnen eller, om ej alla barnen böra stå under ena makens vårdnad, huru de skola fördelas mellan makarna. Äro makarna ense, giv rätten sitt beslut i överensstämmelse med vad de önska, så framt det ej är uppenbart stridande mot barnens bästa; åsämjas de ej, bestämme rätten, efter ty med hänsyn främst till barnens bästa finnes skäligt. Bär ena maken huvudsakligen skulden till skillnaden, och äro de lika skickade att hava vårdnaden om barnen, vare den andre närmast därtill.

Innan förordnande, som nu är sagt, meddelas, varde, när anledning därtill förekommer, yttrande inhämtat från barnavårdsnämnden.

Make, som ej har vårdnaden om barnen, må ej betagas tillfälle till umgänge med dem, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Nöjes han ej åt vad andra maken härutinnan bestämmer, skilje rätten dem emellan.

24 §.

Under hemskillnad eller efter äktenskapsskillnad åligge makarna att var efter sin förmåga deltaga i kostnaden för barnens underhåll. Där make ej fullgör sin skyldighet genom underhåll av barn, som står under hans vårdnad, vare han pliktig utgiva underhållsbidrag.

26 §.

Hava makar med avseende å förestående hemskillnad eller äktenskapsskillnad träffat avtal om skifte av boet eller vad med skiftet äger samband, om skadestånd eller om bidrag till makes eller barns underhåll, vare det gällande.

Avtal, som ej under hemskillnad slutits, må likväl, så vida det är uppenbart obilligt för ena maken, på hans talan av rätten jämkas. Sådant klander skall vid talans förlust väckas sist i skillnadsmålet, där äktenskapsskillnad sker jämlikt 3 §, men eljest sist inom ett år från det skillnad i äktenskapet meddelades.

Vad makar avtalat om bidrag till barns underhåll utgöre ej heller i något fall hinder för rätten att, på endera makens yrkande, annorledes

förordna därom, så framt avtalet är uppenbart stridande mot barnens bästa eller förhållandena blivit väsentligt ändrade.

Under hemskillnad må ej makarna mellan sig sluta avtal i annat ämne än nu är sagt, ej heller ena maken bortgiva något till den andre.

27 §.

Flytta makar, som vunnit hemskillnad, åter samman, förfalle verkan av hemskillnaden utom beträffande frågor, om vilka i 14—16 §§ är stadgat.

7 KAP.

1 §.

Äktenskapsmål äro mål om återgång av äktenskap, hemskillnad och äktenskapsskillnad, så ock mål, däri tvisten är huruvida man och kvinna äro i äktenskap förenade med varandra.

4 §.

Äktenskapsmål instämnes till rätten i den ort, där svaranden har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, höre målet till rätten i den ort, där mannen och kvinnan sist haft gemensamt hemvist eller, om de ej här haft sådant, där kärandens hemvist är. Skall talan föras mot såväl mannen som kvinnan, vare den rätt behörig, där båda eller endera har sitt hemvist eller, om ingendera här har sådant, där de sist haft gemensamt hemvist. Finnes ej behörig domstol, efter vad nu är sagt, upptages målet av Stockholms rådstuvurätt.

Vilja båda makarna erhålla hemskillnad enligt 6 kap. 1 § eller äktenskapsskillnad enligt 6 kap. 3 eller 4 §, göre ansökan därom hos den rätt, som enligt första stycket är laga domstol i mål mot dem bägge.

Fråga om återgång eller äktenskapsskillnad för brott, därför ansvar yrkas, må ock väckas vid den rätt, där brottmålet är anhängigt.

8 §.

Mål om hemskillnad varde ej till prövning upptaget, såframt det ej visas, att medling mellan makarna företagits av präst i svensk församling,

där makarna eller endera är kyrkobokförd, eller av präst inom sådan församling av främmande trosbekännare, som har rätt till offentlig religionsövning och som makarna eller endera tillhör, eller ock av häradshövdingen eller i stad rättens ordförande eller av annan, som han i anledning av makes framställning utsett att företaga medlingen.

Yrkas hemskillnad jämlikt 6 kap. 2 §, må likväl rätten, ehuru medling ej skett, upptaga målet, när skal därtill äro. Finner rätten i sådant fall att tillfälle till medling bör beredas, skall målet uppskjutas och lämplig person utses till medlare; och varde makarna av medlaren kallade att sammankomma inför honom. Hörsammas ej kallelsen, eller har av annan orsak medling ej skett före den dag, till vilken målet blivit uppskjutet, äge vidare uppskov för medling ej rum, med mindre båda makarna det äska.

10 §.

När mål om äktenskaps återgång, hemskillnad eller äktenskapsskillnad är anhängiggjort, äge rätten eller domaren, där endera maken det äskar, meddela förordnande om boupptecknings förrättande efter ty i 6 kap. 14 § andra stycket är sagt.

12 §.

I mål om återgång av äktenskap, hemskillnad eller äktenskapsskillnad äge rätten, på yrkande av endera maken, att för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreligger förordna, efter ty skäligt finnes, om sammanlevnadens hävande, barnens vård och bidrag av ena maken till den andres eller barnens underhåll, så ock förbjuda makarna vid vite av fängelse eller böter att besöka varandra.

Vid förordnande om sammanlevnadens hävande äge rätten bestämma, vilken av makarna må sitta kvar i hemmet; och äge den make innehava bohaget där ej rätten beträffande viss egendom annorlunda förordnar. Sådan bestämmelse skall, där till återgång eller skillnad dömes, galla till dess skifte sker.

Varder beslut, varom i denna paragraf är sagt, under rättegången meddelat, må i händelse av missnöje däröver föras särskild klagan. Beslutet gånge städse utan hinder av förd klagan i verkställighet lika med laga kraft ägande dom, men kan när som helst av rätten återkallas.

13 §.

Då till hemskillnad dömes, äge rätten, på makes yrkande, att för tid, som prövas skälig, meddela vitesförbud, varom i 12 § första stycket sägs.

14 §.

Finnes i mål om äktenskaps återgång, hemskillnad eller äktenskaps-skillnad, att prövning av särskild i sammanhang med huvudsaken förekommande fråga föranleder tidsutdräkt, äge rätten, där det å någondera sidan yrkas, särskilt företaga målet i övrigt till slutligt avgörande.

16 §.

Vid allmän underrätt skall föras förteckning över alla där anhängiggjorda hemskillnadsmål, utvisande för varje mål alla sådana åtgärder och av rätten eljest meddelade beslut, som angå boet.

Lag

om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

4 §.

Har, innan nya lagen trätt i kraft, man hävdats sin fästekvinna eller hävdats kvinna under äktenskapslöfte eller avlat barn med kvinna i lönska-läge, därå sedan fästning följt, skall i avseende å sådan förbindelse äldre lag gälla; dock att upplösning av förbindelse med fästekvinna skall, evad den blivit av rätten stadfast eller ej, ske i den ordning, som är stadgad i förordningen den 3 april 1810 angående fullbordande av äktenskap med kvinna, som blivit lägrad under äktenskapslöfte.

Vill någon mot äktenskap göra gällande hinder på grund av förbindelse, som nu är sagd, och har ej förbindelsen blivit av rätten stadfast eller mannen låtit kyrkotaga kvinnan såsom sin fästekvinna, skall i avseende därå tillämpas vad äldre lag stadgar om jäv mot äktenskap.

5 §.

Är lysning fullbordad före den dag, då nya lagen trätt i kraft, må vigsel på den lysning ske inom fyra månader, räknade från sagda dag,

eller, där de trolovade eller endera tillhör den nomadiserande lappbefolkningen, inom ett år.

8 §.

I stället för vad 5 kap. 1 § giftermålsbalken och 8 kap. 1—5 §§ ärvdabalken innehålla samt med ändring av bestämmelserna i 7 § av sistnämnda kapitel stadgas:

1. Barn, som är avlat i äktenskap eller vars föräldrar efter avlelsen ingått äktenskap med varandra, är äkta barn, ändå att föräldrarna voro så besläktade eller besvägrade med varandra, att äktenskapet måste återgå, eller endera av dem var gift med annan.

Vad sålunda är stadgat skall tillämpas även med avseende å äktenskap, som består då nya lagen träder i kraft men kan dömas att återgå på grund av hinder, som nyss är sagt.

Barn, som är avlat i trolovning eller vars föräldrar efter barnets avlelse ingått trolovning med varandra, är äkta barn. Har trolovning slutits, ehuru mot äktenskap var hinder som nyss är sagt, vare barn, som därefter avlats, likväl äkta, om föräldrarna eller en av dem var i god tro.

2. Avlar man barn med sin trolovade eller i lönskaläge, därå sedan trolovning följer; upplöses trolovningen genom mannens död och är kvinnan i behov av underhåll, njute hon, där hon inom sex månader efter dödsfallet framställer sitt anspråk hos den som i boet sitter eller hos rätten eller domaren, skäligen andel av hans kvarlåtenskap, dock ej utöver hälften därav.

Lag

om ändrad lydelse av vissa bestämmelser i ärvdabalken.

20 KAP.

3 §.

Går föräldrarnas äktenskap åter, eller vinna de hemskillnad eller äktenskapsskillnad, vare den barnens förmyndare, som skall hava vårdnaden om dem. Träder han i nytt gifte, skall vad i 1 och 2 §§ sägs om skyldighet för fader eller moder att frånträda förmynderskapet äga motsvarande tillämpning.

Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

1 KAP.

2 §.

Vill utländsk undersåte inför svensk myndighet träda i äktenskap, varde hans rätt att äktenskapet ingå prövad efter lagen i den stat, han tillhör. Är enligt den lag medgivet, att lagen å annan ort i sagda avseende tillämpas, må sådan lag i stället lända till efterrättelse.

Ej må dock i något fall utländsk undersåte, som är gift, inför svensk myndighet ingå äktenskap; ej heller må äktenskap slutas mellan dem, som äro i rätt upp- och nedstigande släktskap med varandra eller äro syskon eller av vilka den ene varit gift med den andres släkting i rätt upp- eller nedstigande led.

3 KAP.

Om äktenskapsskillnad och hemskillnad (separation).

1 §.

Talan om äktenskapsskillnad eller hemskillnad (separation) mellan utländska undersåtar må här i riket upptagas, om den make, mot vilken talan väckes, här har sitt hemvist. Lag samma vare, om makarna samtidigt haft hemvist inom riket, men den make, mot vilken talan väckes, övergivit den andre eller, efter det orsak till skillnad uppstått, flyttat ur riket.

Är enligt lagen i den stat, makarna tillhöra, åt inländsk myndighet förbehållet, i allmänhet eller för vissa fall, att pröva talan om äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan sagda stats undersåtar, må ej, i strid mot dylikt förbehåll, sådan talan här i riket upptagas, med mindre fråga är om äktenskap, som i makarnas hemland anses ej vara i behörig form avslutat.

2 §.

Äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan utländska undersåtar må ej beviljas, utan så är att enligt lagen i den stat, makarna tillhöra,

sådan skillnad, varom fråga är, må äga rum samt orsak till skillnaden är för handen ej mindre enligt sagda lag än ock enligt svensk lag.

Hava makarna förut tillhört annan främmande stat, må ej för vinnande av skillnad åberopas vad som under den tid inträffat, med mindre skillnad, varom fråga är, på grund därav är medgiven jämväl enligt där gällande lag.

3 §.

Makar, som tillhöra främmande stat men hava hemvist här i riket, må, där talan om äktenskapsskillnad eller hemskillnad är anhängiggjord i deras hemland, var för sig utverka förordnande, som i 7 kap. 12 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning sägs, ändå att sådan skillnad, varom fråga är, ej kan här meddelas. Dock skall förordnandet upphöra att gälla, där den i makarnas hemland väckta talan varder återkallad eller ogillad eller förordnandet ej inom ett år stadfästes av behörig myndighet därstädes.

4 §.

Är av myndighet i främmande stat äktenskapsskillnad eller hemskillnad beviljad mellan undersåtar i samma stat, lände det beslut här i riket till efterrättelse.

5 §.

Har myndighet i främmande stat beviljat äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan undersåtar i annan stat, må, med iakttagande likväl av vad i 7 § sägs, det beslut här lända till efterrättelse, under villkor

att, med motsvarande tillämpning av vad i 1 § är stadgat i avseende å svensk myndighets behörighet att upptaga talan om skillnad mellan undersåtar i annan stat, det finnes hava tillkommit myndighet i den stat, där beslutet meddelats, att målet upptaga; samt

att orsak till sådan skillnad, som genom beslutet meddelats, varit för handen enligt lagen i den stat, makarna tillhörde.

Är beslutet meddelat av annan myndighet än domstol, må det, där fråga är om utländska undersåtar, ej lända till efterrättelse, om det av sagda anledning ej kan vinna erkännande i makarnas hemland.

5 KAP.

2 §.

Fråga, som angår äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan makar, vilka äro undersåtar i olika stater, skall bedömas som om bägge makarna vore undersåtar i den stat, de sist gemensamt tillhört, eller, om de ej hava tillhört samma stat, i den stat, mannen tillhör.

4 §.

Gitter ej den, som väckt talan om återgång av äktenskap, om äktenskapsskillnad eller om hemskillnad, styrka innehållet av främmande lag, vilken, efter ty här förut är sagt, skall lända till efterrättelse, och är ej lagens innehåll ändå för rätten känt, må hans talan ej bifallas.

Har Konungen förordnat, huru underrättelse om innehållet av främmande lag må av rätten sökas, vare rätten, där ej lagens innehåll förut är för rätten känt, pliktig att i sådan ordning därom söka underrättelse.

Lag

om äktenskaps ingående i vissa fall inför svensk myndighet i utlandet.

3 §.

Fullgöra de trolovade vad enligt 2 § åligger dem, och finner ej vigselförrättaren hinder mot äktenskapet möta, utfärde han genast kungörelse om äktenskapet, upptagande de trolovades fullständiga namn samt ålder, födelseort, yrke och hemvist, så ock anvisning att hinder mot äktenskapet må före viss dag anmälas hos honom. Kungörelsen skall hållas anslagen å beskickningen eller konsulatet intill nämnda dag samt, där så ske kan, på de trolovades bekostnad införas i tidning inom varderas hemort så ock, i fall någon av dem inom ett år före det begäran om vigsel framställdes haft sitt hemvist å annan ort, i tidning inom sådan ort.

Har kungörelse varit anslagen utan att hinder mot äktenskapet yppats, må vigsel ske, dock ej senare än fyra månader efter det anslags-tiden utgick.

4 §.

Har lysning i laga ordning skett i svensk församling, och skall vigsel förrättas inom fyra månader efter lysningstidens utgång, äge vad i 2 § första stycket sägs ej tillämpning och skall kungörande enligt 3 § ej ske.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1916. Har kungörande eller lysning skett före nämnda dag, må vigsel på det kungörande eller den lysning äga rum inom fyra månader därefter.

B) att riksdagen måtte, i anledning av herr Lundgrens m. fl. motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, i sammanhang med behandlingen av frågan om reglering av de utom äktenskap födda barnens rättsliga ställning, låta verkställa utredning, på vilket sätt genom lagstiftningens försorg en förbättrad rättsställning må kunna i olika hänseenden beredas sådana barns mödrar, särskilt i de fall, då hävdandet skett under trolovning eller under äktenskapslöfte, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 15 maj 1915.

På lagutskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON.

Reservation:

av herr *Gezelius*.
